

vindt, die te zeldzaam zijn, dan dat men ze bij tegenkomen niet steeds met vreugde zou begroeten, was heengegaan. Hoedanigheden allereerst, die in het zuiver artistieke het oordeel bepalen, maar in het beste deel van zijn werk niet minder het gevoels-, het stemmingselement, dat voor dezen arbeid onze genegenheid niet wekt alleen maar ook durend onderhoudt.

Niet in alles wat men van zijn hand ontmoet treft men de vereeniging dezer kwaliteiten. Hij liet over veel zijn aandacht gaan, doch waar hij de omvattendheid der grooten niet bezat, moest meermalen technisch kunnen, zonder geadeld te zijn door het stempel, dat een belangrijke persoonlijkheid onveranderlijk op zijn uitingen drukt, schadeloos stellen voor wat de voordracht aan bezieling mist. Ook in zijn etsarbeid, in dit opstel in het bijzonder naar voren gebracht, valt, gelijk blijken zal, te schiften. Want het landschap en de figuur en het eenig portret, naast het dierbeeld in zijn etswerk behandeld, bewaren maar weinig van wat in het laatste zijn roem uitmaakt. Kunstvaardigheid van hand, soliditeit van kunnen zijn er evenzeer zijn zeker bezit. Maar pas in het dierstuk treedt het bijzonder karakter naar voren, dat hem, op eigen wijze, zich kan doen meten met meesters van klankvoller naam.

Wat zijn etswerk aan onderwerpen brengt, werd reeds kortelijks aangeduid: het landschap is er ruim vertegenwoordigd, zoo ruim bijna als het dierstuk, enkele andere bladen geven de figuur, weliswaar meer incidenteel vereenigd met dierbeeld en landschap, maar voldoende toch in belangrijkheid om een denkbeeld van zijn opvatting en behandeling te geven, terwijl het portret — van den dichter-glazenmaker Jan Vos — een zijde van zijn werkzaamheid als het ware officieel representeert, die hem in zijn schilderwerk zelfs tot het regentenstuk voerde. De landschappen alle en, hoewel minder stellig nawijsbaar, vele der dierstukken eveneens, zijn ontleend aan Italiaansche natuur en Italiaansch leven. De kunstenaar schaart er zich mee aan de zijde der Italianiseerende meesters van zijn tijd. Het bepaalt de keuze van zijn onderwerpen en tot op zekere hoogte de manier, waarop hij de gegevens ervan zou verwerken. Het beteekende niet alleen, dat Italiaansche motieven hun stof vormden, dat in het landschap het voorbeeld van Claude van verreikenden invloed werd, maar ook dat het licht een overheerschende rol toebedeeld wordt, dat plasticiteit voor tonaliteit in de plaats treedt, dat compositorische vragen het decoratieve element ten koste van het karakteriseerende dreigen te doen overwegen. Doch bood het Zuiden den meester al gelijk den anderen de meeste zijner onderwerpen en trachtte hij zich ook soms te voegen naar vreemd voorbeeld, zijn verblijf daar was, zoomin als zoovelen zijner landgenooten, vruchtdragend geworden in dien zin, dat hij er, zich aanpassend aan wat hij om zich zag, dien breederen stijl, dat vermogen tot grooter conceptie verworven zou hebben, dat hij daar ontvouwd zag zelfs door de geringeren